

LLAR D'INFANTS, PARVULARI I CICLE INICIAL D'E.G.B. EN LA PANORÀMICA GENERAL DEL NOSTRE SISTEMA EDUCATIU.

Otília Defis i Peix
Professora de l'Escola de Formació del Professorat d'E.G.B.
Universitat de Barcelona.

L'EDUCACIÓ A LA LLAR D'INFANTS.

Per diverses raons de tipus social, cultural i econòmic, l'educació dels infants abans dels sis anys no ha estat considerada institucionalment en la panoràmica general del Sistema educatiu, amb tot el contingut i les potencialitats que podria reportar. En alguns moments s'ha interpretat com a funció purament assistencial, i en altres ocasions, ha estat orientada amb finalitat de preparar els infants de cara a la futura adquisició de coneixements, que els comportaria l'escolaritat obligatòria.

Les recerques i aportacions psicopedagògiques han posat en relleu la necessitat de plantejar i regular, des de l'administració, l'educació dels infants d'aquestes edats, a partir d'una perspectiva que considerés aquest període com a etapa amb entitat pròpia i específica.

Aquest arguments, entre d'altres de tipus històric, que han quedat reflectits suficientment en els moviments de renovació pedagògica del primer terç del segle, han implicat que, a Catalunya, el procés educatiu de l'infant des del seu naixement fins que s'incorpora a l'escola obligatòria rebés un tractament institucional, capaç d'integrar, d'una banda, la realitat i les necessitats socials existents, i de l'altra, les exigències tècniques i científiques. Per tot això, actualment hom ha dotat aquesta etapa educativa d'un marc legislatiu, que aplega els drets i responsabilitats dels diferents estaments de la comunitat educativa: pares, mestres, alumnes i societat.

Amb data 9 de març de 1982, aparegué el decret 65/1982 que regula l'atenció assistencial i educativa dels infants fins a sis anys, no inscrits en Centres d'Ensenyament.(1). Aquesta reglamentació incorpora en una mateixa línia d'actuació les diverses institucions que acullen infants de les edats esmentades, tant si llur funció és sanitària, social o educativa. Les orientacions educatives que han de regir les activitats, ~~eneñ~~ en tots els centres assistencials i educatius de Catalunya, per a infants fins a 6 anys,(2) indiquen un model pedagògic que mitjançant l'articulació adequada de tots els elements de l'organització docent, pot:

- Potenciar el desenvolupament de les capacitats individuals dels infants.
- Afavorir llur sociabilització.
- Donar compliment a llurs necessitats bàsiques, d'ordre biològic i d'ordre psicològic.
- Ajudar-los per tal que s'integrin en llur comunitat educativa i en l'entorn sòcio-cultural immediat.
- Portar a terme un Projecte educatiu, que de forma gradual ~~atengui~~ atengui les diferències individuals i les transformacions pròpies, sobretot els primers anys.
- Possibilitar el fet d'anar revisant i adaptant les propostes didàctiques i les programacions, segons les realitats o grups.
- Afavorir la comunicació, l'expressió i la creativitat, dintre d'una línia didàctica globalitzadora.
- Preveure activitats que facultin l'espontaneïtat i les iniciatives personals.
- Portar a la pràctica una educació compensadora per a tothom.
- Facilitar la descoberta i posar les bases d'obertura i d'inserció cap al món extern.

D'altra banda les condicions materials que han de regir en aquests tipus d'institucions, queden regulades, així com els mòduls de personal i les titulacions exigibles, (3) de forma que es concreten detalladament els requisits materials i per-

sonals que emmarquen i propicien l'evolució de cada infant, per tal de desvetllar les seves capacitats, tot respectant els seus propis trets personals i els ritmes evolutius, la qual cosa representa un factor molt vàlid per a fonamentar les estructures bàsiques del pensament. Així mateix, es preveuen les mesures pertinents per tal que les Llars d'infants que no s'ajustin a les disposicions vigents puguin disposar d'un període de temps per a adaptar-se (Disposicions transitòries: primera i segona).

Les condicions higiènic-sanitàries i de seguretat reben, també, un tractament normatiu, (4) que vetlla pels aspectes de promoció de la salut dels infants durant la primera infància i l'edat pre-escolar.

La inspecció educativa de les Llars d'infants, pel que fa a les competències del Departament d'Ensenyament, queda concretada a l'article segon de l'Ordre de 8 de juny de 1983.(5)

Posteriorment i d'una manera successiva, s'aproven noves regulacions amb la finalitat d'anar matisant diferents qüestions, relacionades amb aspectes organitzatius, materials i de titulacions. (6)

És una realitat palesa que, a Catalunya, l'acció educadora en el procés de desenvolupament dels infants és completada amb una òptica i uns plantejaments pedagògics que tenen continuïtat des de llur naixement. La missió educativa de la família i la seva participació activa en els centres que acullen els infants, són, també uns elements que es ponderen explícitament, per tal don el dret i el deure de l'educació correspon, en primera instància, als pares, i la societat i els poders públics han de tenir cura de llur compliment, i han de facilitar-los els recursos que calguin. (7)

El marc de referència que hem intentat de constatar, pel que fa a l'educació en els nivells de la Llar d'infants, permet, doncs, que puguem afirmar que els infants, a Catalunya, poden desenvolupar-se des de les primeres edats, a partir d'uns esquemes que potencien llurs identitats autònomes i responsables, i els capaciten per tal de conviure i participar -en la mesura que els sigui possible- en una societat democràtica. Atenent a les bases legals, volem remarcar, també, l'existència del suport institucional a aquesta tasca seriosa, de forma que la incorporació posterior dels infants, en els nivells de Parvulari i Cicle Inicial d'E.G.B., es desenvolupi d'una manera progressiva, i amb un enfocament educatiu sense trencaments, parcel·les acotades o llacunes.

L'EDUCACIÓ EN ELS NIVELLS DE PARVULARI I CICLE INICIAL D'E.G.B.

Les disposicions generals de la Llei General d'Educació, vigents per a tot l'àmbit estatal, que regulaven les activitats docents des del 2 de desembre de 1970 -per a la primera etapa- i des del 6 d'agost de 1971 -per a la segona-, contemplaven unes qüestions relatives a l'ensenyament anomenat Pre-escolar.(8) Aquestes referències legals possibilitaven ja que els processos educatius en les primeres edats fossin considerats des d'una perspectiva normativa, posat que s'esmentaven uns nivells docents malgrat que no corresponguessin al període d'escolaritat obligatòria.

No obstant això, el marc legal no preveia que d'una forma operativa es poguessin crear infraestructures pedagògiques i materials que canalitzessin els plantejaments docents proposats. A partir de l'estructuració de l'E.G.B. en cicles educatius, s'estableix una nova perspectiva en el Sistema educatiu, que permet, en virtut dels respectius Estatus d'Autonomia, que els ensenyaments puguin ser adaptats, ampliat i diversificats, d'acord amb les necessitats i característiques pròpies.

Amb data 9 de gener de 1981 apareix el Reial Decret 69/1981 d'Ordenació General Bàsica i fixació dels ensenyaments mínims per al Cicle Inicial,(9) i s'autoritza el Ministeri d'Educació per tal que, dins l'àmbit de les seves competències, desenvolupi aquest Reial Decret (Disposició Final, Primera).

Pel que fa a Catalunya, és atribució del Departament d'Ensenyament de la Generalitat desenvolupar les orientacions i els programes bàsics de les seves escoles, per a ser utilitzats en aquest bloc educatiu anomenat Cicle Inicial. En funció doncs, de l'apartat D, 7 de l'Annex del Reial Decret 1809/1980, de data 3 d'octubre -traspàs de Serveis de l'Administració de l'Estat a la Generalitat de Catalunya-, la conselleria d'Ensenyament regula les ensenyances del Parvulari i del Cicle Inicial d'E.G.B., mitjançant una Ordre signada amb data 11 de maig de 1981.(10)

L'estructuració de l'ensenyament en cicles proposa uns criteris de flexibilitat que permeten de contemplar, amb una panoràmica de continuïtat, tot el període que comprèn els nivells de Parvulari i Cicle Inicial, la qual cosa facilita la tasca dels educadors i llurs funcions i plantejaments professionals, des d'una òptica global, sistemàtica i científica. Aquestes reglamentacions implicaren que es definís el model pedagògic més adequat per a la nostra escola, de forma que respongués degudament a les necessitats reals dels infants de Catalunya, i que tingués en compte el propi medi d'acord amb la nostra societat, la nostra llengua i la nostra cultura.

Les edats compreses en els nivells de Parvulari i Cicle Inicial es caracteritzen pels processos físics i neuro-psicològics que es desenvolupen d'una forma accelerada en els infants, tot relligant-se amb llur evolució personal, educativa i social. Com a conseqüència d'això, no tots els individus adquireixen i assimilen en una data pre-establerta, uns aprenentatges determinats. El fet, doncs, que en virtut dels nous plantejaments

dòcents, es poguessin respectar els factors diferencials i el ritme de desenvolupament de cada infant, ha aportat uns notables avantatges en relació amb els imperatius que imposa la promoció cronològica rígida, sobretot en els nivells educatius en qüestió.

D'altra banda, aspectes d'ordre pedagògic, com és ara l'organització escolar i les programacions educatives, poden ser plantejats en funció d'uns objectius bàsics terminals, que cada educador pot adequar als diferents grups-classe, tot respectant els ritmes individuals i els moments personals dels alumnes. El fet de poder concebre l'acció educadora en aquests nivells docents, des d'una perspectiva d'unitat organitzativa i didàctica, garanteix que la fonamentació dels aprenentatges bàsics pugui ser realitzada d'una manera rigorosa i científica, i ensems, amb una màxima eficàcia.

CONSIDERACIONS FINALS.

Hem intentat de centrar les coordenades legals que emmarquen l'acció educativa a Catalunya, referides a les primeres edats, amb la finalitat de posar en relleu la possibilitat d'emprendre pautes d'actuació pedagògica, coherents i amb perspectiva de continuïtat, a partir de la planificació d'aquesta etapa evolutiva tan transcendent.

Mitjançant la col.laboració de les institucions-assistencials i educatives- dels educadors i de les famílies, els infants podran fonamentar les bases essencials de llur desenvolupament integral, la qual cosa els permetrà d'incorporar-se, posteriorment i d'una forma gradual, en els successius nivells que contempla el nostre Sistema educatiu.

BASES LEGALS

1. DECRET 65/1982 de 9 de març, que regula l'atenció assistencial i educativa als infants fins a sis anys no inscrits

en Centres d'Ensenyament (C.O.G. núm. 219, 30-IV-1982).

2. ORDRE d'11 de maig de 1983, per la qual s'aproven les orientacions educatives que han de regir les activitats en tots els centres assistencials i educatius que acullen infants fins a 6 anys (D.O.G. núm. 366, 10-VI-1983).
3. ORDRE d'11 de juny de 1983, per la qual s'estableixen les condicions materials que hauran de regir en els centres d'atenció assistencial i educativa als infants fins a sis anys, no inscrits com a centres d'ensenyament, així com els mòduls de personal i les titulacions exigibles (D.O.G. núm. 336, 10-VI-1983).
4. ORDRE d'11 de maig de 1983, que regula les condicions higiènic-sanitàries i de seguretat de compliment obligat pels centres d'atenció assistencial per a infants de menys de 6 anys (D.O.G. núm. 336, 10-VI-1983).
5. ORDRE de 8 de juny de 1984, per la qual es regula la inspecció educativa de les Llars d'infants pel que fa a les competències del Departament d'Ensenyament (D.O.G. núm. 451, 11-VII-1984).
6. ORDRE d'1 d'agost de 1984, per la qual es modifica i es concreta la d'1 de juny de 1983, que regula els mòduls de personal i les titulacions exigibles que hauran de regir en les Llars d'Infants i s'estableix la idoneïtat del personal educador i auxiliar d'educador (D.O.G. núm. 463, 24-VIII-1984).

ORDRE de 20 de setembre de 1984, per la qual es dicten les normes per a la sol·licitud d'autorització d'obertura, ampliació o transformació de les Llars d'Infants (D.O.G. núm. 476, 10-X-1984).

ORDRE de 21 de setembre de 1984, per la qual es dicten les normes per al control de les Llars d'Infants ja existents i la seva adaptació a la normativa vigent (D.O.G. núm. 476, 10-X-1984).

7. ORDRE d'11 de maig de 1983, ANNEX, punt 2 (D.O.G. núm. 336, 10-VI-1983).
8. LLEI GENERAL D'EDUCACIÓ. Títol Primer (Sistema Educatiu), Capítol II - Secció Primera, Arts. 13 i 14.
9. REIAL DECRET 69/1981, de 9 de gener, d'ordenació de l'Educació General Bàsica i fixació dels ensenyaments mínims per al Cicle Inicial (B.O.E. núm. 14, 17-I-1981).
10. ORDRE d'11 de maig de 1981, per la qual es regulen els ensenyaments de Parvulari i Cicle Inicial d'Educació General Bàsica (D.O.G. núm.140, 8-VII-1981).